

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΑ ΘΕΜΑΤΑ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ ΤΗΣ ΛΑΪΚΗΣ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ

Με αφορμή ανακοινώσεις που δημοσιεύθηκαν στη διάρκεια του καλοκαιριού (1986) στον Τύπο σχετικά με τη σύνταξη και προώθηση στη Βουλή σχεδίου Νόμου για την οργανωτική δομή και λειτουργία του θεσμού της Λαϊκής Επιμόρφωσης, ζητήσαμε από τους αρμόδιους κυβερνητικούς παράγοντες να πάρουμε μέρος στις εργασίες της επιτροπής που επρόκειτο να συγκροτηθεί για το σκοπό αυτό. Στο αίτημά μας δυστυχώς δεν δόθηκε καμιά απάντηση από τους αποδέκτες του σχετικού τηλεγραφήματος. Την ίδια όμως τύχη είχε και το αναλυτικό υπόμνημα, που υποβάλαμε πιο πριν (Απρίλης 1983) προς τη Διεύθυνση Λαϊκής Επιμόρφωσης του Υπουργείου Παιδείας, στο οποίο διατυπώνονταν θέσεις της Π.Ε.Ε. σχετικά με τα θέματα του θεσμού της Λαϊκής Επιμόρφωσης και προτάσεις για την αντιμετώπισή τους.

Επειδή και σήμερα, μετά την ίδρυση της Γενικής Γραμματείας Λαϊκής Επιμόρφωσης και την υπαγωγή της στο Υπουργείο Πολιτισμού, τα προβλήματα συνεχίζουν να υπάρχουν, όπως και πριν, θεωρούμε ότι το περιεχόμενο του υπομνήματος εκείνου δεν έπαψε να είναι επίκαιρο και ενδιαφέρον. Για το λόγο αυτό δημοσιεύουμε παρακάτω απόσπασμά του με τα κυριότερα σημεία.

Ελπίζουμε και ευχόμαστε η ενέργειά μας αυτή να δώσει αφορμή για προβληματισμό και έκφραση απόψεων σχετικά με τα θέματα του θεσμού της Λαϊκής Επιμόρφωσης.

... Ύστερα από μελέτη του προγράμματος επιμόρφωσης 1983 και του νέου κανονισμού Λαϊκής Επιμόρφωσης, με βάση τις πληροφορίες σχετικά με τις δραστηριότητες που αναπτύσσονται τον τελευταίο καιρό στο χώρο της Λαϊκής Επιμόρφωσης και τις προσωπικές εμπειρίες από την παρακολούθηση των εργασιών της Α' Περιφερειακής Συνδιάσκεψης ΝΕΛΕ Κεντρικής και Δυτικής Μακεδονίας (Θεσσαλονίκη) σας γνωρίζουμε τα παρακάτω:

Εκτιμούμε ιδιαίτερα τις προσπάθειες που καταβάλλονται τόσο από την ομάδα των συνεργατών όσο και από τους εκπροσώπους-συνεργάτες των αρμόδιων φορέων. Το ενδιαφέρον και ο ενθουσιασμός που εκδηλώνουν όσοι συμμετέχουν

στην όλη προσπάθεια και η αποφασιστικότητα που παρουσιάζεται σε τοπικό και σε πανελλήνιο επίπεδο για την αναδιοργάνωση και τον εκσυγχρονισμό της Λαϊκής Επιμόρφωσης και τη γενίκευση της λειτουργίας του θεσμού αποτελούν ασφαλώς προϋποθέσεις θετικές και πολύ αξιόλογες.

Η καταγραφή των προβλημάτων που άρχισε από τα τέλη του 1981, η ανταλλαγή απόψεων που παρατηρείται και ο προγραμματισμός που γίνεται, κρίνονται σαν μέτρα απαραίτητα και πολύ χρήσιμα για τη μετάβαση του θεσμού στη νέα φάση, από το «παλιό στο καινούργιο».

Η οργάνωση των ΝΕΛΕ πάνω σε γνήσια αντιπροσωπευτική βάση, χωρίς τη γνωστή από το παρελθόν καταθλιπτική εξάρτηση από το κέντρο και ιδιαίτερα η δημιουργία των Συμβουλίων Λαϊκής Επιμόρφωσης (ΣΛΕ), αποτελούν χωρίς αμφιβολία προϋποθέσεις που θα συμβάλουν αποτελεσματικά στην ανάπτυξη του θεσμού.

Ο νέος τρόπος αντιμετώπισης των προβλημάτων, το ελεύθερο πνεύμα που κυριαρχεί στις εκδηλώσεις, οι προσπάθειες που καταβάλλονται για όλο και περισσότερη αποκέντρωση, η προσαρμογή στις ανάγκες της ζωής του λαού, όλα αυτά κατά τη γνώμη μας θα συντελέσουν, ώστε σύντομα να αναπτυχθεί και στην Ελλάδα η Λαϊκή Επιμόρφωση σε γνήσιο θεσμό Μόρφωσης Ενηλίκων.

Επιθυμώντας ωστόσο να συμβάλουμε εποικοδομητικά στην προώθηση του έργου της Λαϊκής Επιμόρφωσης και στην αποφυγή σφαλμάτων, τα οποία ενδεχόμενα θα μπορούσαν να συντελέσουν στην παρέκκλιση από τον σκοπό, κρίνουμε σκόπιμο να σημειώσουμε μερικές ακόμη διαπιστώσεις και παρατηρήσεις σχετικά με ορισμένα θέματα.

Η Μόρφωση Ενηλίκων, όπως είναι γενικά παραδεκτό, αποτελεί θεσμό παιδαγωγικό, που διακρίνεται από την Τεχνική-Επαγγελματική Εκπαίδευση και Μετεκπαίδευση. Στο περιεχόμενο του κειμένου με τους στόχους του Προγράμματος της Διεύθυνσης Λαϊκής Επιμόρφωσης για το 1983, κατά την εκτίμησή μας, δεν φαίνεται καθαρά αυτή η διάκριση. Έτσι υπάρχει κίνδυνος να μετατραπεί ο θεσμός σε παράλληλο σύστημα επαγγελματικής εκπαίδευσης, το οποίο θα ανταγωνίζεται τον επίσημο κλάδο της Τεχνικής-Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και τους άλλους αρμόδιους φορείς.

Είναι γεγονός ότι η Ελληνική Μόρφωση Ενηλίκων ξεκίνησε πριν από σαράντα περίπου χρόνια σαν τομέας κρατικής δραστηριότητας και κάτω από τις ιδιόμορφες κοινωνικοοικονομικές και εκπαιδευτικές συνθήκες της ελληνικής ζωής αναπτύχθηκε αρχικά κυρίως σαν προσπάθεια για την καταπολέμηση του αναλφαριθμητισμού των ενηλίκων. Η συγκεκριμένη αυτή δραστηριότητα και η τάση της πολιτικής εξουσίας να ελέγχει και να κατευθύνει κάθε δραστηριότητα στους χώρους της συνδικαλιστικής, κοινωνικής και ιδιαίτερα της πνευματικής ζωής επηρέασαν σε μεγάλο βαθμό και την ανάπτυξη του θεσμού και είχαν σαν συνέπεια τη διαμόρφωση ιδιαίτερου τύπου Μόρφωσης Ενηλίκων. Η συμμετοχή όμως των

φορέων της πολιτείας στην οργάνωση και εφαρμογή των προγραμμάτων λαϊκής επιμόρφωσης, κάθε φορά που σημειώνονταν υπερβολές, είχε σαν συνέπεια τον αποπροσανατολισμό του θεσμού και την απόκλισή του από τις αρχές της ελευθερίας, της ανεξαρτησίας (του αδέσμευτου) και της προαιρετικής παρακολούθησης των εκδηλώσεων. Παρόλο που οι συνθήκες σήμερα είναι αρκετά ευνοϊκές, ιδιαίτερα από την άποψη του προσανατολισμού του θεσμού προς την κατεύθυνση της ελεύθερης και αδέσμευτης εργασίας και το ενδεχόμενο των υπερβολών είναι πολύ περιορισμένο, κρίνουμε σκόπιμο να επισημάνουμε την ανάγκη για εντατικοποίηση των προσπαθειών προς την κατεύθυνση της εφαρμογής των αρχών της γνήσιας ελεύθερης και αδέσμευτης Μόρφωσης Ενηλίκων.

Η σύγχυση που επικρατεί ακόμη στο χώρο των συζητήσεων γύρω από θέματα Μόρφωσης Ενηλίκων, το πλήθος των φορέων που ασκούν παράλληλα έργο όμοιο και αλληλοεπικαλυπτόμενο, η σπατάλη δυνάμεων και μέσων που παρατηρείται σε όλα τα επίπεδα, οι συχνές μεταβολές στην οργάνωση και τον τρόπο εργασίας των φορέων, σημαίνουν ότι ο θεσμός δεν μπόρεσε να ξεπεράσει ακόμη τις δυσκολίες και τα προβλήματα που υπήρχαν από καιρό. Από τις παραπάνω διαπιστώσεις φαίνεται καθαρά πόσο απαραίτητη είναι μια εντατική προσπάθεια για επιστημονική θεμελίωση της ελληνικής Λαϊκής Επιμόρφωσης πάνω στις αρχές του γνήσιου θεσμού της Μόρφωσης Ενηλίκων. Μέσα στα πλαίσια μιας τέτοιας προσπάθειας πρέπει:

- Να καθοριστεί ο σκοπός.
- Να προσδιοριστούν τα πλαίσια των σχετικών δραστηριοτήτων και οι σχέσεις με τους άλλους φορείς και παράγοντες που ασκούν επίσης έργο Μόρφωσης Ενηλίκων.
- Να αναζητηθούν τρόποι για την αποτελεσματική συνεργασία με τους άλλους φορείς.

Για το ζήτημα των παραπάνω δυσκολιών θεωρούμε ότι τα ΑΕΙ θα μπορούσαν να προσφέρουν πολύτιμη βοήθεια. Σαν τόπος διδασκαλίας και έρευνας τα ΑΕΙ έχουν όχι μόνο δικαίωμα, αλλά και υποχρέωση να ασχολούνται με τα θέματα της Μόρφωσης Ενηλίκων, η οποία πρέπει να αποτελεί ξεχωριστό αντικείμενο έρευνας και διδασκαλίας. Στους φοιτητές όλων των Σχολών και ιδιαίτερα στους υποψήφιους εκπαιδευτικούς πρέπει να παρέχεται η δυνατότητα να γνωρίσουν τη θεωρία και πράξη της Μόρφωσης Ενηλίκων και να προετοιμαστούν για τη μελλοντική συνεργασία. Η συνεργασία ανάμεσα στη Μόρφωση Ενηλίκων και στα ΑΕΙ είναι απαραίτητη ακόμη, για να μπορεί να διατηρείται ο θεσμός σε επιστημονικό επίπεδο. Η συμβολή των Παιδαγωγικών Σχολών (όπως έχει προτείνει η Παιδαγωγική Εταιρεία Ελλάδας) θα ήταν ιδιαίτερα αξιολογή για την επαγγελματική κατάρτιση και επιμόρφωση στελεχών και συνεργατών της Λαϊκής Επιμόρφωσης (μελών ΣΛΕ, Διευθυντών επιμορφωτικών κέντρων, Επιμορφωτών).

Η γνώμη που εκφράστηκε από συνέδρους στην Α΄ Περιφερειακή Συνδιάσκεψη ΝΕΛΕ Κεντρικής και Ανατολικής Μακεδονίας για υποβάθμιση του ρόλου και της σημασίας του εκπαιδευτικού-συνεργάτη σε διάφορα επίπεδα και μορφές εργασίας Λαϊκής Επιμόρφωσης και η τάση που διαφαίνεται για παραμερισμό τους ως ένα βαθμό, είναι όχι μόνο αυθαίρετη αλλά και άδικη. Ως ιδιαίτερος κλάδος η Μόρφωση Ενηλίκων δεν έπαυσε ούτε θα παύσει ποτέ να έχει το χαρακτήρα θεσμού εκπαιδευτικού, τόσο από την άποψη σκοπού και οργάνωσης, όσο και από την πλευρά των μορφών και διαδικασιών εργασίας. Αυτό βέβαια δε σημαίνει ότι οι εκπαιδευτικοί αποτελούν κατά τεκμήριο τους μόνους και αναντικατάστατους συνεργάτες στο χώρο της Μόρφωσης Ενηλίκων. Είναι όμως αναμφισβήτητο ότι οι εκπαιδευτικοί, όταν με θέληση και χαρούμενη διάθεση αποφασίσουν να συνεργαστούν σε δραστηριότητες της Μόρφωσης Ενηλίκων, μπορούν, αξιοποιώντας τις γνώσεις και την επαγγελματική τους πείρα, να προσφέρουν έργο πολύ αξιόλογο.

Αναγνωρισμένη μορφή ιδρύματος μόρφωσης ενηλίκων αποτελεί, όπως είναι γνωστό, και ο τομέας των λαϊκών βιβλιοθηκών (δημόσιων, δημοτικών και κοινοτικών). Ανεξάρτητα από το γεγονός ότι η ανάπτυξη του θεσμού στη χώρα μας είναι ακόμη πολύ περιορισμένη, διαπιστώνουμε ότι ο τομέας αυτός δεν έχει αξιοποιηθεί στο βαθμό που θα έπρεπε. Για το λόγο αυτό κρίνουμε σκόπιμο να τονίσουμε την ανάγκη για στενή συνεργασία των Κέντρων Λαϊκής Επιμόρφωσης με τις βιβλιοθήκες κάθε τύπου και ιδιαίτερα με τις δημόσιες-λαϊκές.

Η πρόταση που διατυπώθηκε για τα «εμβόλιμα» μαθήματα, χωρίς να απορρίπτεται ως αρχή, υπάρχει κίνδυνος, αν εφαρμοστεί, ως προκαθορισμένο στοιχείο του προγράμματος, να οδηγήσει σε υποβάθμιση της αξίας που έχει η ιδιαίτερη μορφωτική εργασία μέσα στα Κέντρα Λαϊκής Επιμόρφωσης.

Τελειώνοντας, σας γνωρίζουμε ότι, πέρα από τη γενική ενημέρωση και πείρα που έχουν όλα τα μέλη της Παιδαγωγικής Εταιρείας γύρω από τα θέματα της Λαϊκής Επιμόρφωσης, πολλά μέλη έχουν κάνει ειδικές σπουδές και έρευνες στο χώρο της Μόρφωσης Ενηλίκων και υποβάλλουμε την παράκληση να αποφασίσετε τη συμμετοχή εκπροσώπων της Εταιρείας μας στην ΚΕΛΕ, στις ΝΕΛΕ, όπου αυτό είναι δυνατό, και στις ομάδες εργασίας που συγκροτούνται για τη μελέτη και έρευνα των θεμάτων Λαϊκής Επιμόρφωσης.

ΜΙΑ ΠΙΕΣΤΙΚΗ ΕΚΚΡΕΜΟΤΗΤΑ

Η φετινή χρονιά (1986) ήταν ένας ακόμη σταθμός στην πορεία για την αναμόρφωση του θεσμού της εκπαίδευσης των υποψήφιων δασκάλων και νηπιαγωγών. Για πρώτη φορά σε εννέα (9) από τις δεκατέσσερις (14) Παιδαγωγικές Ακαδημίες και σε τρεις από τις τέσσερις Σχολές Νηπιαγωγών δεν γράφτηκαν πρωτοετείς σπουδαστές και σπουδάστριες. Τον επόμενο χρόνο υπάρχει πρόβλεψη να σταματήσουν οριστικά να δέχονται πρωτοετείς σπουδαστές και οι υπόλοιπες σχολές. Με βάση λοιπόν τα δεδομένα αυτά οι Π.Α. και οι Σ.Ν. θα σταματήσουν να λειτουργούν οι πιο πολλές το 1988 και μερικές το 1989. Ενώ όμως πλησιάζουμε προς τον τερματισμό της λειτουργίας των σχολών, δεν φαίνεται ότι το Υπουργείο Παιδείας προβληματίζεται σοβαρά με το θέμα της τύχης του προσωπικού που υπηρετεί σ' αυτές. Εξαιτίας αυτού του γεγονότος το προσωπικό των σχολών κατέχεται από έντονη ανησυχία για την τύχη που το περιμένει μετά το κλείσιμο των σχολών.

Η Παιδαγωγική Εταιρεία Ελλάδας συμμερίζεται τις ανησυχίες των ενδιαφερομένων, πολλοί από τους οποίους είναι μέλη της, και, εκφράζοντας την συμπαράστασή της, τονίζει στο υπόμνημα που δημοσιεύουμε παρακάτω την ανάγκη για την τακτοποίηση του προσωπικού των σχολών σύμφωνα με τις διατάξεις που ισχύουν και με βάση όσα ίσχυαν σε παρόμοιες περιπτώσεις. Η αξιοποίηση του προσωπικού των Π.Α. και Σ.Ν. στο χώρο των νέων Παιδαγωγικών Τμημάτων όχι μόνο δικαιολογείται, αλλά και επιβάλλεται.

Θεσσαλονίκη 9 Ιουνίου 1986

Προς

1. Τον κ. Υπουργό Παιδείας
2. Τον κ. Υφυπουργό Παιδείας (Π. Μώραλη)
3. Τον κ. Υφυπουργό Παιδείας (Φ. Πετσάλλνικο)
4. Τον Γεν. Γραμματέα Υπουργ. Παιδείας

Ενόψει του επικείμενου τερματισμού της λειτουργίας των Παιδαγωγικών Ακαδημιών και Σχολών Νηπιαγωγών, οι οποίες θα κλείσουν οριστικά

το 1989 και μερικές το 1990, επιθυμούμε να σας παρακαλέσουμε να μεριμνήσετε για την τακτοποίηση του διδακτικού προσωπικού που υπηρετεί στις παραπάνω Σχολές, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις, την ανάγκη για την αποδοτικότερη λειτουργία των Παιδαγωγικών Τμημάτων και με βάση τα αυξημένα προσόντα που διαθέτουν οι καθηγητές των Π.Α. και Σ.Ν., ιδιαίτερα στον τομέα της εκπαίδευσης και επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης.

Με την ευκαιρία αυτή θέτουμε υπόψη σας τις παρακάτω απόψεις της Παιδαγωγικής Εταιρείας Ελλάδας, σχετικά με το θέμα αυτό.

1. Τα Παιδαγωγικά Τμήματα Δασκάλων και Νηπιαγωγών, που ιδρύθηκαν στα Πανεπιστήμια με βάση το Νόμο-Πλαίσιο 1268/82, αποτελούν αναμφισβήτητα σημαντικό σταθμό στην ιστορία της εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών. Τα Τμήματα αυτά, όπως είναι ευνόητο, πρωταρχικά αποβλέπουν στην άρτια επαγγελματική κατάρτιση των υποψηφίων δασκάλων και νηπιαγωγών. Στην αποστολή αυτή των Π.Τ. η συμβολή των καθηγητών που υπηρετούν σήμερα στις Π.Α. και Σ.Ν., ιδιαίτερα δε των Παιδαγωγών, θα είναι οπωσδήποτε αποφασιστική.

2. Είναι γνωστό ότι οι καθηγητές των παιδαγωγικών μαθημάτων των Π.Α. και Σ.Ν., πέρα από τις βασικές σπουδές τους, έχουν και τίτλους μεταπτυχιακών σπουδών στις Επιστήμες της Αγωγής σε Πανεπιστήμια του Εξωτερικού, τουλάχιστον επιπέδου MASTER. Οι καθηγητές αυτοί, εκτός από τα αυξημένα τυπικά τους προσόντα, διαθέτουν πείρα πολύτιμη και γνώσεις πλούσιες στα θέματα της εκπαίδευσης και επιμόρφωσης, ιδιαίτερα των εκπαιδευτικών της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης.

3. Το γεγονός ότι οι καθηγητές που υπηρετούν σήμερα στις Π.Α. και Σ.Ν. επωμίσθηκαν, ιδιαίτερα στη διάρκεια της τελευταίας πενταετίας, καθολοκληρία και κάτω από πολύ δύσκολες συνθήκες το βάρος της ευθύνης για την εκπαίδευση μεγάλου αριθμού σπουδαστών (και ως ένα μεγάλο μέρος για την επιμόρφωση των δασκάλων) και ακόμη η προοπτική να συνεχίσουν να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους για την εκπαίδευση των σπουδαστών των Π.Α. και Σ.Ν. και στη διάρκεια των επόμενων δύο ή τριών χρόνων, μαρτυρούν ότι η κατηγορία αυτή των καθηγητών αποτελεί δυναμικό αξιόλογο, το οποίο δεν θα έπρεπε να αγνοηθεί ούτε να παραγκωνιστεί τώρα που εικάζεται η διακοπή της λειτουργίας των Π.Α. και Σ.Ν.

4. Η Παιδαγωγική Εταιρεία Ελλάδας, που αποτελεί σε πανελλήνιο επίπεδο το μόνο επιστημονικό Σωματείο στο χώρο των Επιστημών της Αγωγής, ύστερα από μελέτη του θέματος και με βάση τις συζητήσεις που έγιναν και τα συμπεράσματα που διατυπώθηκαν στις Γενικές Συνελεύσεις των μελών και με βάση τα πορίσματα του Α' Διεθνούς Παιδαγωγικού της Συνεδρίου, που έγινε το 1983 στην Αθήνα με θέμα: «Εκπαίδευση και

Επιμόρφωση των Εκπαιδευτικών», θεωρεί ότι η ένταξη του διδακτικού προσωπικού των Π.Α. και Σ.Ν., και ιδιαίτερα του παιδαγωγικού, στα Παιδαγωγικά Τμήματα, σύμφωνα με τις διατάξεις που ισχύουν Ν. 1268/82 και με βάση αυτά που ίσχυσαν σε παρόμοιες περιπτώσεις (π.χ. ΕΔΠ και ΤΕΦΑ στα Πανεπιστήμια) μπορεί και πρέπει να γίνει. Η αντιμετώπιση του θέματος αυτού με τον τρόπο που προτείνουμε θα συντελέσει ασφαλώς στη δημιουργία ευνοϊκών προϋποθέσεων για την καλύτερη λειτουργία των Π.Τ. και θα αποτελέσει ταυτόχρονα πράξη απονομής δικαιοσύνης.